

SUOSTUMUS TUTKIMUSTOIMINNAN SUORITTAMISELLE SUOMEN TALOUSVYÖHYKKEELLÄ

1 Asian vireilletulo

Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltaisena viranomaisena 9.5.2022 vastaanottanut Eolus Finland Oy:n / Tuulia Offshore Ab (VN/14163/2022) ja Eolus Finland Oy:n / Wellamo Offshore Ab (VN/14159/2022) hakemukset, joilla pyydetään valtioneuvoston suostumusta tutkimusten suorittamiseksi suunnitteilla olevien uusien merituulivoimapuistojen Tuulia ja Wellamo suunnitelluilla alueilla Suomen talousvyöhykkeellä.

Hakemuksissa on kuvattu hakijan ja hankekehittäjän yhteystiedot, kotipaikka ja kansalaisuus, toiminnan luonne ja tarkoitus, käytettävät menetelmät ja välineet, tutkimusaika- ja vaihetiedot sekä maantieteellinen hankealue, jolla tutkimustoimintaa tulisi harjoittamaan. Hakija on hakenut Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 §:n mukaista valtioneuvoston suostumusta sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) annetun lain 122 §:n mukaista valtioneuvoston suostumuksen välitöntä täytäntöönpanoa muutoksenhausta huolimatta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt hakemuksia tiedoiltaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2004) 2 §:n mukaisena. Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus edellyttää valtioneuvoston suostumusta.

2 Hakemukset

Eolus Finland Oy / Tuulia Offshore Ab ja Wellamo Offshore Ab ovat hakeneet hakemuksilla:

- 1) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 §:n mukaista valtioneuvoston suostumusta tutkimusten suorittamiseksi hakemuksissa kuvatuilla suunnitteilla olevien uusien merituulivoimapuistojen Tuulia ja Wellamo suunnitelluilla alueilla Suomen talousvyöhykkeellä sekä
- 2) päätöksen välitöntä täytäntöönpanoa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Hakija on hakenut tutkimuslupaa jäljempänä liitteessä 2 esitetyille tutkimusalueille siten, että se olisi voimassa myöntämispäivästä lukien 30.10.2024 (Tuulia) ja 30.10.2027 (Wellamo) asti.

3 Hakemuksen perusteet

3.1 Valtioneuvoston suostumus

Hakijan mukaan Eolus-konserni on yli kolmen vuosikymmenen kokemuksella pohjoismaiden kokeneimpia ja vastuullisimpia tuulivoiman ja uusiutuvan energiatuotannon edelläkävijöitä. Eoluksella on maa- ja merituulivoimaa, aurinkosähköhankkeita ja sähkön varastointihankkeita. Eolus on historiansa aikana rakentanut noin 1,4 gigawattia tuulivoimaa ja muuta uusiutuvaa energiaa. Eolus kehittää, rakentaa ja ylläpitää uusiutuvan energian hankkeita, sekä tuottaa ja hallinnoi yli 900 megawattia (”MW”) asiakkaidensa sähköntuotantoa.

Eolus Finland Oy on emoyhtiö Eolus Vind AB:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Eoluksen pääkonttori sijaitsee Ruotsissa. Eolus toimii paitsi Suomessa myös Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Puolassa ja USA:ssa. Eolus kehittää merituulivoimamahankkeita erityisesti Ruotsissa, missä Eoluksella tällä hetkellä on useampia merituulivoimamahanketta kehitysportfoliossaan.

Merituulivoima on avainasemassa Suomen hallituksen ilmastotavoitteiden ja yhteiskunnan sähköistämistavoitteiden saavuttamisessa. Hakija suunnittelee merituulivoimapuistojen Tuulia ja Wellamo toteuttamista Suomen Selkämeren alueelle, Porin ulkopuolelle. Suunniteltujen merituulivoimapuistojen tarkoituksena on mahdollistaa uusiutuvan energiantuotannon lisäämiseen Suomessa. Hankkeet tulevat myös edistämään Suomen hallituksen 2035 hiilineutraalisuustavoitetta sekä uusiutuvan energian tavoitetta.

Tutkimusalue Tuulia:

Tutkimusalue sijaitsee Suomen talousvyöhykkeellä. Tarkemmin tutkimusalue sijaitsee Suomen Selkämerellä noin 34 kilometriä länteen rannikolta Porin edustalla. Hankkeen arvioitu sähköntuotanto on 1 500 MW ja arvioitu turbiinimäärä on 75–100.

Hanke- ja tutkimusalue on potentiaalinen alue energiatuotannolle muun muassa, koska se on osittain merkitty Suomen Merialuesuunnitelmaan 2030. Hanke- ja tutkimusalueella ei sijaitse Natura 2000 suojelualueita eikä FINIBA-lintualueita.

Tutkimusalue Wellamo:

Tutkimusalue sijaitsee Suomen talousvyöhykkeellä. Tarkemmin tutkimusalue sijaitsee Suomen Selkämerellä noin 88 kilometriä länteen rannikolta Porin edustalla. Hankkeen arvioitu sähköntuotanto on 2 000 MW ja arvioitu turbiinimäärä on 100. Hanke- ja tutkimusalue on potentiaalinen alue energiatuotannolle muun muassa, koska se on osittain merkitty Suomen Merialuesuunnitelmaan 2030. Hanke- ja tutkimusalueella ei sijaitse Natura 2000 suojelualueita eikä FINIBA-lintualueita.

Tutkimusten maantieteellisestä alueesta on esitetty kartta ja koordinaatit liitteessä 2.

Hakijan tarkoituksena on ennen tutkia teknisesti sekä turvallisuus- ja ympäristönäkökohdiltaan parhaat mahdolliset sijoituspaikat merituulipuistoille, liityntäjohtoille ja sähköasemille sekä toteuttaa hankkeesta vastaavana ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) arvioidakseen hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset.

Olemassa oleva ympäristötieto ja tutkimukset on otettu huomioon tutkimusten suunnittelussa. Tutkimuksia hyödynnetään erityisesti rakentamisen, asentamisen ja huollon suunnittelussa sekä niiden ympäristövaikutusten arvioinnissa. Tutkimusten suunnittelussa on otettu huomioon meriliikenne, kalastus ja muu merialueen käyttö ja suunnittelu. Suunnitellut merituulipuistot tullaan lähtökohtaisesti liittämään Suomen kantaverkkoon. Hakija tutkii myös mahdollisuuksia tuottaa alueella elektrolyysiä käyttäen molekyyläristä vetyä.

Tutkimustoiminnan tavoitteena on kerätä lisää tietoa alueiden soveltuvuudesta ja merituulivoimapuistojen toteuttamisedellytyksistä. Ennen merituulivoimapuistojen rakentamista, asentamista ja ylläpitoa hakija tutkii huolellisesti hankkeen mahdollisia

ympäristövaikutuksia ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettelyn) kautta. YVA-menettelyssä tutkitaan myös merituulivoimahankkeiden liityntäjohtot, mahdolliset sähköasemat sekä muut oleelliset aspektit. YVA-menettelyn sekä muiden menettelyjen tavoitteena on mahdollistaa merituulivoimahankkeiden parhaat mahdolliset sijoituspaikat teknisestä ja ympäristönäkökulmasta. Menettely varmistaa myös sen, että merituulivoimahankkeiden sijoitus on turvallisuusnäkökulmasta hyväksyttävissä.

Hakijan tarkoituksena on tehdä tutkimusluvan nojalla geofysikaalisia ja geoteknisiä tutkimuksia. Alukselta ja merenpohjassa suoritettavat tutkimukset sisältäisivät:

Geofysikaaliset tutkimukset

- Side Scan Sonar ("SSS", viistokaikuluotain), meriarkeologiset tutkimukset
- Backscatter ("BSC"), sama kuin SSS
- Sub-Bottom Profiler ("SBP", matalataajuusluotain)
- Multi Beam Echo Sounder ("MBES", monikeilaluotain), merenpohjan kartoittaminen
- Magnetometriset tutkimukset

Geotekniset tutkimukset

- Cone Penetration Test ("CPT") menetelmä, geotekniset tutkimukset
- Vibrocore ("VC") näytteenottomenetelmä, geotekniset tutkimukset

Ympäristötutkimukset

- Paikallisympäristön tutkimukset sekä videotutkimukset tai menetelmät, benttiset ympäristölliset tutkimukset

Muut tutkimukset

Hakija voi myös suorittaa vastaavia tutkimuksia. Hakija ilmoittaa lupaviranomaiselle erikseen ja etukäteen näistä tutkimuksista.

Tutkimusten suunnittelussa on otettu huomioon kalastus, meriliikenne, merisuunnittelu ja käyttö sekä muut oleelliset tekijät. Yllä mainitut tutkimustoiminnot eivät vaikuta merkittävästi meripohjaan tai tutkimusalueen ympäristöön. Tutkimukset eivät aiheuta veden pilaantumista tai muita haittavaikutuksia ympäristöön. Yllä mainituilla geoteknisillä tutkimuksilla voi olla pieniä paikallisia vaikutuksia merenpohjan rakenteeseen, mutta ei syvyysuhteisiin tai stabiliteettiin.

Hakija on ollut ennen hakemusten jättämistä yhteydessä eri toimivaltaisiin viranomaisiin ja muihin tahoihin merituulivoimapuistohankkeiden osalta. Tutkimustyö ja sen tulokset mittaustietoineen ovat koska tahansa lupaviranomaisten tai luvassa määrätyn muun viranomaisen tarkastettavissa. Hakija toimittaa tutkimustulosten yhteenvedon lupapäätöstä valmistelevalle ministeriölle niiden valmistuttua. Yksityiskohtaisemmat tulokset toimitetaan pyydettyä.

Tutkimukset on tarkoitus aloittaa heti, kun lupa niihin saadaan ja meriolosuhteet sen sallivat. Tarkemmat tiedot tutkimusvaiheiden toteuttamisesta ja niiden aikataulusta on tarkoitus toimittaa heti kilpailutuksen jälkeen ennen tutkimuksien aloittamista.

Hakijan tarkoitus on tehdä tarvittavat ilmoitukset ja raportointi hyvissä ajoin meri- ja rajaturvallisuusviranomaiselle ennen tutkimustöiden aloittamista talousvyöhykkeellä.

3.2 Välitön täytäntöönpano

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) on kumottu 1.1.2020 lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Myös uuden lain 808/2019 122 §:n 3 momentin mukaan, kuten kumotun hallintolainkäyttölain 31 §:n mukaan, päätös voidaan panna täytäntöön välittömästi, jos se on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Hakijan mukaan käsillä oleva hanke on yleisen edun mukainen. Tutkimusten perusteella toteutettava hanke on Suomen ja EU:n ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden ja strategioiden mukainen. Hakijan mukaan päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Tutkimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulisi suorittaa mahdollisimman nopeasti kilpailutuksen jälkeen, jotta tutkimusalue voidaan pitää varattuna. Välittömän täytäntöönpanon myöntämisellä tutkimusalueelle ei ole kielteisiä vaikutuksia kalastukseen, laivaliikenteeseen tai muihin infrastruktuurihankkeisiin Suomen talousvyöhykkeellä. Tutkimuksista itsestään ei ole haittaa, vaan tutkimustiedon kertymistä Suomen talousvyöhykkeeltä pidetään myös yleisen edun mukaisena.

Edellä esitetyn perusteella hakija ei näe esteitä välittömän täytäntöönpanon myöntämiselle nyt käsillä olevassa tapauksessa, ja katsoo välittömän täytäntöönpanon myöntämisen olevan yleisen edun mukaista, ja hakijalle hankemielessä taloudellisesti merkityksellistä.

4 Viranomaisten lausunnot hakemusten johdosta ja hakijan selitys annettuihin lausuntoihin (Asian valmistelu)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt hakemuksista lausuntoa 18.5.2022 liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, puolustusministeriöltä, sisäministeriöltä, ulkoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Energiavirastolta, Geologian tutkimuskeskus GTK:lta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta, Luonnonvarakeskus Lukelta, Väylävirastolta, Museovirastolta, pääesikunnalta, rajavartiolaitokselta, Suomen ympäristökeskus SYKE:ltä sekä Fingrid Oyj:ltä.

Tutkimusalueen lähellä Suomen talousvyöhykkeellä ei ole yksityisiä omistusoikeuksia tai yksityisten jo luvitettuja infrastruktuurihankkeita.

Työ- ja elinkeinoministeriö on varannut hakijalle tilaisuuden lausua selityksensä hakemuksesta saatujen lausuntojen johdosta. Hakijalla ei ole ollut huomautettavaa lausunnoista.

Liikenne- ja viestintäministeriö ilmoittaa suhtautuvansa tutkimuslupahakemukseen lähtökohtaisesti myönteisesti, sillä hallitusohjelman vähähiilisyystavoitteiden toteutu-

miseksi tarvitaan lisää uusiutuvaa energiaa. Samalla ministeriö katsoo, että merituulivoimapuistojen suunnittelussa tulee huomioida mahdolliset vaikutukset meriliikenteelle heti hankkeen suunnittelun käynnistyessä. Merituulivoimapuistot voivat muuttaa alusten liikennöintialueita ja -reittejä, pidentää matka-aikoja sekä lisätä alusten päästöjä polttoaineen kulutuksen kasvaessa. Merituulivoimapuistot voivat vaikuttaa myös muun muassa merenkulun tutkajärjestelmiin ja turvallisuuteen sekä radiotaajuuksiin.

Tutkimuslupahakemuksen mukaan hakija suorittaa alueella geofysikaalisia, geoteknisiä ja ympäristötutkimuksia. Merenkulkua koskevia selvityksiä ei hakemuksessa mainita, vaikka merituulivoimapuistolla voi toteutuessaan olla huomattaviakin vaikutuksia merenkulun liikennöintireitteihin. Hankkeen sujuvan etenemisen kannalta on tärkeää käynnistää viranomaisvuoropuhelu Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Väyläviraston, rajavartiolaitoksen ja Fintrafficin kanssa jo tutkimusvaiheessa. Hanketta koskevat yksityiskohtaisemmat huomioid käyvät ilmi Traficom ja Väyläviraston lausunnoista.

Puolustusministeriö on muistuttanut pääesikunnan operatiivisen osaston aluevalvontalausunnon merkitystä jo tuulivoimahankkeiden alkuvaiheessa.

Ulkoministeriö on ilmoittanut, että sillä ei ole lausuttavaa asiassa.

Sisäministeriö on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.

Rajavartiolaitos on ilmoittanut lausunnossaan, että tutkimusalueet sijaitsevat Suomen talousvyöhykkeellä teknisen valvonnan näkökulmasta sivusuunnassa, joten estettä tutkimuslupan myöntämiselle ei ole. Rajavartiolaitoksella ei ole lausuttavaa tutkimuslaitteistoon tai -menetelmiin. Tutkimustoiminnan pitkäaikaisesta kestosta johtuen tulisi tutkimuksen suorittajan ilmoittaa ennakkoon suunnitellut tutkimusjaksot rajavartiolaitokselle. Rajavalvonnan näkökulmasta tutkimuksen suorittavan aluksen tulisi lisäksi ilmoittaa tutkimustoiminnan ja siihen liittyvän matkan aloittamisesta ja päättämisestä Länsi-Suomen merivartioston johtokeskuksen tilannevalvontaan.

Geologian tutkimuskeskus GTK on todennut lausunnossaan, että tutkimukset tulee suorittaa siten, että niiden pohjalta tehdyt merituulivoimapuistot ja niiden infrastruktuurit rajoittavat talousvyöhykkeen myöhempää käyttöä mahdollisimman vähän. GTK:n mukaan merituulivoimapuistojen peittämä alue talousvyöhykkeestä tulisi minimoida, sillä jatkossa merkittävä osa Suomen talousvyöhykkeestä kyseisellä alueella tulevat olemaan rajoitetun käytön tai käyttökiellon alaisia alueita uusille infrastruktuurihankkeille. Sama koskee merenpohjan raaka-aineiden hyödyntämistä.

Lisäksi GTK on lausunut, että tuulivoimapuistojen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvän geologisen, geoteknisen ja geokemiallisen selvitysaineiston tulisi olla vapaasti saatavilla ja tallennettuna ao. asiantuntijalaitoksen valtakunnallisiin tietokantoihin.

Lopuksi GTK on katsonut, että tutkimuslupan myöntämiselle ei ole talousvyöhykelain mukaisia esteitä, puoltaen sen myöntämistä hakijalle.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on lausunut toimivansa Suomessa alusliikennepalvelulain (623/2005) mukaisena toimivaltaisena viranomaisena, vastaavana turvallisuusradiotoiminnasta sekä merikartoitusviranomaisena merikarttojen ajantasaisuudesta ja merenkulullisesti merkittävien toimien tiedottamisesta alusliikenteelle. Alusliikennepalvelun ja merikartoituspalveluiden tarkoituksena on alusliikenteen turvallisuuden lisääminen.

Traficomın mukaan yleisen meriturvallisuuden ja sujuvan yhteistoiminnan varmistamiseksi vuoropuhelu hankkeiden vaatimista tiedonvaihtoista ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan sekä Traficomın, Väyläviraston, rajavartiolaitoksen ja Fintrafficin meriliikenteenohjauksen kesken on välttämätöntä. Hankkeiden vaatimista ilmoituksista ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan tulee sopia edellä mainittujen tahojen kanssa hyvissä ajoin ennen tutkimustöiden aloittamista.

Traficom myös toteaa, että se ei näe oman toiminnan näkökulmasta estettä valtioneuvoston suostumuksen myöntämiselle suunnitellun hankkeen tutkimusten suorittamiselle.

Mahdollisimman sujuvan jatkosuunnittelun varmistamiseksi sekä alueen merenkulun toimintaedellytysten ylläpitämiseksi Traficom haluaa lisäksi tuoda esille seuraavaa: Suunnitellut merituulivoimapuistot sijoittuvat merenkulun näkökulmasta useiden kauppamerenkulun pääväylien ja satamien sekä niiden lähestymisalueiden väliin. Merituulivoimapuistolla olisi toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia alueen merenkulun liikennöintireitteihin, jonka johdosta tuulivoimakehittäjän on tärkeää huomioida jo suunnittelun alkuvaiheessa merenkulun liikennöinnin mahdollistavat tuulivoimaloista vapaat liikennöintialueet suunniteltujen merituulivoimapuistojen läpi.

Liikennöintikaistojen tulee olla leveydeltään vähintään 6 merimailia (noin 11 km), sillä alueen merenkulku keskittyisi jatkossa vapaille liikennöintialueille rakennetun merituulivoimapuiston estäessä vapaan lähestymisen kauppamerenkulun väylille ja satamaan. Riittävä liikennöintikaistan leveys varmistaa merenkulun turvallisuuden sekä sujuvan liikennöinnin niillä ympärivuotisesti. Alueille on suunnitteilla myös muita laajoja merituulivoimapuistoja, jotka toteutuessaan rajaisivat entisestään merenkulun liikennöintialueita.

Väylävirasto on todennut, että se vastaa talvimerenkulun avustamisen viranomais- ja tilaajatehtävistä sekä valtakunnallisesta koordinoinnista, kehittämisestä ja ohjauksesta. tutustuneensa hakemukseen. Julkiset kulkuväylät on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain mukaisessa menettelyssä lupaviraston määräyksellä ja osalla hankealueella sijaitsevien väylien omistaja ja ylläpitäjä on Väylävirasto.

Lausuntonaan Väylävirasto on katsonut, että virasto ei näe oman toiminnan näkökulmasta estettä valtioneuvoston suostumuksen myöntämiselle suunnitellun hankkeen tutkimusten suorittamiselle. Yleisen meriturvallisuuden ja sujuvan yhteistoiminnan varmistamiseksi vuoropuhelu hankkeen vaatimista tiedonvaihtoista ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan sekä Väyläviraston, Traficomın, rajavartiolaitoksen ja Fintrafficin meriliikenteenohjauksen kesken on välttämätöntä. Hankkeen

vaatimista ilmoituksista ja mahdollisista liikennejärjestelyistä hankkeesta vastaavan tulee sopia em. tahojen kanssa hyvissä ajoin ennen tutkimustöiden aloittamista.

Suunnitellut merituulivoimapuistot sijoittuvat merenkulun näkökulmasta useiden kauppamerenkulun pääväylien ja satamien sekä niiden lähestymisalueiden väliin. Suunniteluilla merituulivoimapuistoilla olisi toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia alueen merenkulun liikennöintireitteihin, jonka johdosta tuulivoimakehittäjän on tärkeää huomioida jo suunnittelun alkuvaiheessa merenkulun liikennöinnin ja esteettömän talvimerenkulun avustamisen mahdollistava operointi tuulivoimaloista vapaassa liikennöintialueessa suunniteltujen merituulivoimapuistojen läpi.

Riittävä liikennöintikaistan leveys varmistaa merenkulun turvallisuuden sekä sujuvan liikennöinnin ympärivuotisesti. Merenkulun näkökulmasta suunniteltavilla mittauksilla toteutuessaan ei oleteta olevan merkittäviä vaikutuksia alueiden merenkululle ja sen toimintaedellytyksiin.

Museovirasto on ilmoittanut kommentoivansa hakemuksia vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta. Sillä ei ole huomautettavaa hakijan hakemuksista. Merenpohjan tutkimuksille ei ole estettä.

Museovirasto toteaa toimivansa vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelusta vastaavana viranomaisena merenpohjaan vaikuttavien rakennushankkeiden valmistelun yhteydessä. Suomen aluevesillä muinaismuistolaki (295/1963) velvoittaa yleisen rakennushankkeen toteuttajan ottamaan etukäteen selvää siitä, tuleeko hanke koskemaan muinaisjäännöksiä. Avomerialueiden muinaisjäännöksiä ovat sellaiset alusten hylyt ja hyllyn osat, joiden voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Muinaismuistolaki velvoittaa myös ilmoittamaan Museovirastolle sellaisen hyllyn löytymisestä, jonka voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan.

Talousvyöhykkeellä muinaismuistolakia ei kuitenkaan sovelleta. Vaikka tutkittavat alueet sijaitsevat talousvyöhykkeellä, Museovirasto pitää tärkeänä, että sille ilmoitetaan mahdollisista tutkimusten aikana havaituista vanhoista hylkylöydöistä.

Talousvyöhykettä koskee Suomen 1996 ratifioima YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 49-50/1996), jonka yleisissä määräyksissä veloitetaan jäsenmaat suojelemaan merestä löytyneitä arkeologisia ja historiallisia esineitä. Mikäli tuulipuistohankkeet lähtevät etenemään, on syytä varautua selvittämään hankkeen vaikutuksia vedenalaisen kulttuuriperintöön. Vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä aluevesillä ja talousvyöhykkeellä ei ole olemassa kattavaa tietoa.

Pääesikunta, sen operatiivinen osasto on antanut hakijalle hankkeiden vaikutuksia puolustusvoimien lakisääteisten aluevalvontatehtävien toteuttamiselle koskevan myönteisen lausunnon. Pääesikunta ei vastusta tutkimusluvan myöntämistä merituulivoima-alueille Tuulia ja Wellamo.

Suomen ympäristökeskus SYKE toteaa koordinoivansa vuonna 2004 aloitettua kansallista VELMU-ohjelmaa vedenalaisen meriluonnon inventoimiseksi. Tästä varsin kattavasta aineistosta on mm. tunnistettu ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet, ns. EMMA-alueet. tuottaneensa vuonna 2020 tutkimuksen merituulivoi-

matuotannon optimaalisesta sijoittumisesta Suomen merialueille. Myös tässä tutkimuksessa hyödynnettiin VELMU-aineistoja. Tutkimus tarkasteli tuulivoiman sijoittumista ympäristöllisten, taloudellisten ja sosiaalisten muuttujien näkökulmista. Sekä EMMA-alueita ja tuulivoiman sijoittumistutkimuksen tuloksia hyödynnettiin vuonna 2020 hyväksytyssä Suomen merialuesuunnitelmassa 2030, johon hakijakin viittaa.

SYKE:n mukaan suunniteltu Wellamo-merituulipuiston sijainti tai kaapeleiden veto-
linjat eivät ole VELMU-aineistojen tai EMMA- ja tuulivoima-analyysien valossa erityisen ongelmallisia. SYKE haluaa kuitenkin muistuttaa, että VELMU-aineistot eivät kata kaikkia Suomen merialueita aukottomasti. Tuulivoiman optimaalista sijaintia tarkasteleva mallinnus tunnisti joitain vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden elementtejä suunnitellun tuulivoimapuiston alueella, mikä korostaa tarvetta kerätä lisää aineistoa vedenalaisesta luonnosta.

SYKE myös huomauttaa, että hakemuksesta ei käy ilmi, missä laajuudessa pohjasedimenttitutkimuksia ja videointeja tehtäisiin. Tarkasteltavat alueet ovat hyvin laajoja mutta hakemus ei erottele kuinka laajalti kyseisiä menetelmiä hyödynnettäisiin, eikä siinä kerrota, kohdennetaanko näytteenotot mahdollisen teknisen suunnitelman pohjalta tarkemmin. Muutama sedimenttinäyte tai luotaus ei välttämättä tuota olen-naisia tietoja. SYKE:n mielestä yksittäisiä vesinäytteitä tärkeämpää olisi panostaa pohjatutkimukseen (laji- ja habitaattikartoitukseen; videot, pohjaeläinnäytteet) ja selvittää veden laatu olemassa olevan seuranta- ja kartoitustiedon perusteella.

Lisäksi SYKE lausuu, että tuulivoimalalla voi olla vaikutuksia merilinnuston ruokailualueiden valintaan ja muuttolintujen käyttämiin muuttoreitteihin. Suomen ulkomeren tärkeitä lintualueita ei ole selvitetty systemaattisesti. Alle 20 m syvät matalikot voivat olla tärkeitä ruokailualueita kuikkalinnuille, merisorsille ja ruokkilinnuille. Ruokki ja etelänkiisla käyvät myös ruokailemassa kymmenien kilometrien etäisyydellä pesimäyhdyskunnista. Hyvät kala-alueet (silakka) houkuttelevat niitä eikä veden syvyydellä ole suurta merkitystä, koska ne pystyvät sukeltamaan helposti 60-80 m syvyyteen. Lintujen ruokailualueet ja niiden käyttämät muuttoreitit tulee selvittää osana voimala-alueen suunnittelua. Isojen tuulivoimapuistojen yhteydessä YVA-menettely edellyttää tarvittavia linnustoselvityksiä. Oikealla sijoittelulla tuulivoimaloiden riskit linnuille voidaan pienentää ja hyvin sijoitetut voimalat eivät lisää merkittävästi lintukuolemien määrää.

Lopuksi SYKE toteaa, että laajan merituulipuiston rakentamisella voi olla myös vaikutuksia meren hydrografiaan riippuen turbiinien perustusten teknisistä ratkaisuista. Näitä tulisi selvittää virtausmallinnuksilla, joka ottaa huomioon vallitsevat tyypilliset tuuliolosuhteet, ja niihin liittyvät virtaustilanteiden vaihtelut, unohtamatta ääritilanteita, sekä tuulivoimapuiston teknisen toteutuksen vaihtoehdot.

Luonnonvarakeskus Luke on ilmoittanut, että sillä ei ole lausuttavaa asiassa.

Fingrid Oyj on ilmoittanut, että sillä ei ole lausuttavaa asiassa.

5 Lainsäädäntö

5.1 YK:n merioikeusyleissopimus

Suomi on ratifioinut YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 49–50/1996), joka on saatettu voimaan blankettilailla (524/1996, SopS 49/1996) ja -asetuksella 21.7.1996 (525/1996, SopS 50/1996). Merioikeusyleissopimuksen 57 artikla määrittelee talousvyöhykkeen enintään 200 meripeninkulman levyiseksi mitattuna niistä perusviivoista, joista aluemerен leveys mitataan. Talousvyöhykkeen rajat sellaisten valtioiden välillä, joiden rannikot sijaitsevat vastakkain tai vierekkäin, määritetään sopimuksella (74 artikla).

Suomen talousvyöhyke ei ole Suomen valtion aluetta, vaan kansainvälistä merialuetta, jonka osalta merioikeusyleissopimus määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Suomi käyttää talousvyöhykkeellään rantavaltiolle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvaa toimivaltaa. Yleissopimuksen 56 artiklan mukaan rantavaltiolle on talousvyöhykkeellään täysivaltaiset oikeudet muun muassa merenpohjan yläpuolisten vesien ja merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen.

Suomella on talousvyöhykkeellään myös merioikeusyleissopimuksen mukainen lainkäyttövalta muun muassa meriympäristön suojelun ja säilyttämisen osalta. Saman yleissopimuksen 58 artiklan mukaan kaikilla sekä ranta- että sisämaavaltioilla on talousvyöhykkeellä merenkulun ja ylilennon vapaudet, vapaus laskea merenalaisia kaapeleita ja putkistoja sekä vapaus kaikkeen muuhun näihin vapauksiin liittyvään kansainvälisessä oikeudessa hyväksyttyyn meren käyttöön, joka esimerkiksi koskee alusten, ilma-alusten, merenalaisten kaapeleiden ja putkistojen toimintaa, ja joka on sopu-soinnussa tämän yleissopimuksen määräysten kanssa.

Yleissopimuksen 58 artiklan 3 kappaleen mukaan valtioiden tulee ottaa asianmukaisesti huomioon rantavaltioiden oikeudet ja velvollisuudet sekä noudattaa niitä lakeja ja määräyksiä, jotka rantavaltio on hyväksynyt sopimuksen säännösten mukaisesti sekä muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä sikäli, kun ne eivät ole ristiriidassa sopimuksen talousvyöhykettä koskevan osan kanssa. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöä yleissopimuksen 192 artiklan mukaan.

5.2 Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Rantavaltiolle kuuluvien talousvyöhykeoikeuksien käyttämisestä säädetään laissa Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004) ja valtioneuvoston asetuksessa Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004). Taloudellisen hyödyntämisen hankkeissa talousvyöhykelain mukainen tutkimuslupa edeltää varsinaista rakentamislupaa. Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomainen talousvyöhykelain mukaisten tutkimus- ja rakentamislupien valmistelussa.

Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa tehdään ero meritieteellisen tutkimuksen ja talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävän tutkimuksen välillä. Lain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksensa hyödyntää

talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lain perusteluiden (HE 53/2004 vp) mukaan meritieteellisellä tutkimuksella ymmärretään sel-laista mereen kohdistuvaa tutkimustoimintaa, jolla pyritään meriympäristöä, sen muu-toksia sekä meren, jään ja ilmakehän välistä vuorovaikutusta koskevan tiedon lisäämi-seen. Sillä ei esityksen mukaan tarkoitettaisi esimerkiksi luonnonvarojen hyödyntä-mistä tai siihen tähtäävää tutkimusta.

Esityksen perustelujen mukaan meritieteellisestä tutkimuksesta ei myöskään olisi ky-symys silloin, kun tutkimushanke vaikuttaa suoraan elollisten tai elottomien luonnon-varojen hyödyntämiseen tai siihen tähtäävään tutkimukseen esimerkiksi siten, että tut-kimushankkeen tulokset ovat merkityksellisiä elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämisen tai siihen tähtäävän tutkimuksen kannalta. Edelleen lain perustelujen mukaan meritieteelliseksi tutkimukseksi ei myöskään katsottaisi tutkimushanketta, joka sisältää merenpohjan porausta, räjähteiden käyttöä, haitallisten aineiden päästä-mistä meriympäristöön tai saman lain 7 §:ssä tarkoitettujen tekosaarten, laitteiden tai rakennelmien käyttöä. Perustelujen mukaan edellä kuvatun kaltaisiin hankkeisiin so-vellettaisiin lain 6 tai 7 §:n säännöksiä, jotka edellyttävät hankkeelta valtioneuvoston suostumusta.

Talousvyöhykelain perustelujen mukaan talousvyöhykelain 6 §:n mukaiset asiat (il-moitukset) voitaisiin ratkaista ministeriössä, kun kysymys on meritieteellisestä tutki-muksesta. Kun kysymyksessä on talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus, asia ratkaistaisiin valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeino-ministeriön esittelystä.

5.3 Vesilaki sekä kansallista ja kansainvälistä ympäristövaikutusten arviointia koskevat sään-nökset

Talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimuslupa edeltää var-sinaista taloudellisen hyödyntämisen rakentamislupaa. Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomainen myös talousvyöhykelainsäädännön mukaisessa rakenta-misluvassa (periaatepäätös) ja ympäristöhallinto (toimivaltainen aluehallintovirasto) puolestaan toimivaltainen viranomaistaho vesilain (587/2011) mukaisessa yksityis-kohtaisessa toimenpideluvassa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017) ja valtioneuvos-ton asetusta (277/2017) sovelletaan Suomen talousvyöhykkeellä. Lain 3 §:ssä sääde-tään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

5.4 Välitöntä täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö

Hallintopäätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta säänteli yleislakina hallintolainkäyttö-lain (586/1996) 31 §:n 2 momentti. Hallintolainkäyttölaki on kumottu 1.1.2020 lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Myös uuden lain 808/2019 122 §:n 3 momentin mukaan hallintopäätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään, tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Säännöksessä kuvattu tilanne on poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen ennen kuin sillä on lainvoima. Momentissa kuvattua kahta viimeistä edellytystä voi olla vaikea täysin erottaa toisistaan itsenäisiksi kohdikseen. Ensin mainittu peruste koskee lähinnä päätöstä, joka menettäisi merkityksensä, jos sitä ei panna heti täytäntöön. Jälkimmäisessä ratkaisevaa on yleinen etu. Yleinen etu on käsitteenä hallintoviranomaiselle harkintavaltaa antava yleislauseke. Peruste, että päätös voidaan panna heti täytäntöön päätöksen luonteen sitä vaatiessa, ottaa huomioon myös yksityiset intressit.

6 Valtioneuvoston päätös

6.1 Suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen

Valtioneuvosto antaa Eolus Finland Oy / Tuulia Offshore Ab:lle ja Wellamo Offshore Ab:lle ehdollisen suostumuksen Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävään tutkimustoimintaan hakemuksissa (VN/14159/2022 ja VN/14163/2022) kuvatuilla alueilla ja tutkimusmenetelmillä. Hakijan, hankkeen toteuttajan tai tämän sijaan tulleen seuraajan on noudatettava kohdassa 6.2 määrättyjä ehtoja.

Valtioneuvoston suostumus on voimassa tämän päätöksen antamisesta lukien 30.10.2024 asti (tutkimusalue Tuulia) ja 30.10.2027 asti (tutkimusalue Wellamo).

Tämä päätös on täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

6.2 Ehdot

1. Tutkimushankkeet on toteutettava varovaisuusperiaatetta noudattaen ja ottaen erityisesti huomioon Itämeren (Selkämeri) herkkyys ja haavoittuvuus sekä meri- ja ympäristöturvallisuuden asettamat vaatimukset, ja luvan saajan on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimiin tutkimushankkeista mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi;
2. Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisillä tutkimusalueilla ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin tai mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan kyseisille tutkimusalueille tai näiden tutkimusalueiden muuhun hyödyntämiseen;
3. Valtioneuvoston tämä suostumus ei estä valtioneuvostoa myöntämästä Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 luvun muuta oikeutta samalle tutkimusalueelle vielä tämän suostumuksen voimassaollessa;
4. Talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävät tutkimukset on toteutettava ottaen huomioon Suomen talousvyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen luonne ja talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot sekä Suomen talousvyöhykkeellä tai sen välittömässä läheisyydessä mahdollisesti olevat taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeet, hankkeiden käyttö ja näiden omistajien hankkeisiin liittyvät oikeudet;

5. Luvan saajan on Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävissä tutkimuksissa pyrittävä löytämään suunnitelluille hankkeille sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot ja talousvyöhykkeen mahdollinen myöhempi taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuvat;
6. Luvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa, kuitenkin viimeistään 14 päivää ennen tutkimusaluksen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle, otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen;
7. Tutkimusaluksen saapuessa Suomeen aluksen tulee osallistua alusliikennepalveluun siten kuin alusliikennepalvelulaissa (623/2005) säädetään;
8. Luvan saajan on noudatettava kansainvälisiä meriteiden sääntöjä International Regulations for Preventing Collisions at Sea 1972 (COLREG);
9. Luvan saajan on noudatettava Suomen maahantulomääräyksiä. Erityisesti tulee ottaa huomioon, että valtion aluksiksi luokiteltavat alukset tarvitsevat Suomen pää-esikunnan myöntämän alusluvan Suomen aluevesille tuloon;
10. Luvan saajan on ilmoitettava tämän luvan mukaisten tutkimustöiden valmistumisesta Suomen talousvyöhykkeellä välittömästi kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriölle ja Väylävirastolle. Lisäksi luvan nojalla syntynyt keskeinen tutkimus- ja havaintoaineisto on toimitettava sovitusti työ- ja elinkeinoministeriölle välittömästi tulosten valmistuttua. Suomen viranomaisten edustajilla tulee olla pyynnöstään mahdollisuus tutkimusaluksille pääsyyn;
11. Luvan saajan on korvattava tämän päätöksen valmistelusta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset toimivaltaiselle lupaviranomaiselle valtion maksuperustelain (150/1992) periaatteiden mukaisesti;
12. Valtioneuvoston suostumus ei sisällä oikeutta muihin kuin tämän tutkimusluvan myöntämisen pohjana olevassa hakemuksessa kuvattuihin tutkimustoimenpiteisiin Suomen talousvyöhykkeellä;
13. Lisäksi luvan saajan on noudatettava mitä muualla lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa säädetään tai määrätään.

Vähäiset, tutkimusteknisistä syistä välttämättömät muutokset tutkimusten toteuttamisessa ovat sallittuja työ- ja elinkeinoministeriön ja muun toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella.

7 Perustelut

7.1 Valtioneuvoston suostumus

Hakemuksissa on kuvattu riittävällä tavalla hakijan tiedot, tutkimustoiminnan luonne ja tarkoitus, käytettävät menetelmät ja välineet, tutkimusaika- ja vaihetiedot sekä maantieteellinen hankealue, jolla tutkimustoimintaa tultaisiin harjoittamaan.

Eolus on kolmen vuosikymmenen kokemuksellaan yksi johtavista tuulivoimaprojektien kehittäjistä Pohjoismaissa. Konserni on perustamisestaan 1990 lähtien ollut mukana rakentamassa yli 660 tuulivoimalaa.

Eolus kehittää Suomessa sekä maa- että merituulivoimahankkeita. Tällä hetkellä Eoluksella on 3 merituulivoimahanketta, sekä noin 20 maatuulivoimahanketta Suomessa. Eolus Finland Oy vastaa konsernin Suomen toiminnoista. Tuulia Offshore Ab ja Wellamo Offshore Ab ovat hankeyhtiöinä osa suomalaista Eolus Finland Oy:tä sekä ruotsalaista Eolus Vind AB:ta.

Päätöksen oikeudellinen perusta on Suomen talousvyöhykelainsäädännössä ja kansainvälisessä YK:n merioikeusyleissopimuksessa. Talousvyöhyke ei kuulu Suomen valtion alueeseen, vaan on YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaan kansainvälistä merialuetta.

Suomella on talousvyöhykkeellään YK:n merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan mukaisesti yksinoikeus niin vesialueen kuin merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen samoin kuin muuhunkin talousvyöhykealueen taloudelliseen tutkimiseen ja hyödyntämiseen. Suomella on myös lainkäyttövalta talousvyöhykealueella harjoitettavan meritieteellisen tutkimuksen sekä tekosaarten, laitteiden ja rakennelmien rakentamisen ja käytön osalta samoin kuin meriympäristön suojeluun ja säilyttämiseen.

Muilta osin talousvyöhykkeellä ovat voimassa aavan meren vapauksiin kuuluvat vapaudet kuten merenkulun ja ylilennon vapaus. Tätä mahdollisuutta on käytetty hyväksi Suomen talousvyöhykkeellä suomalaisten ja muidenkin yhteisöjen toimesta. Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston suostumus joihinkin talousvyöhykkeelle sijoittuviin infrastruktuurihankkeisiin, mutta toistaiseksi yksikään niistä ei liity tutkimuslupia lukuun ottamatta merituulivoimaan. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöltään herkkää aluetta.

Tuulivoima on tuulen eli ilman virtauksen liike-energian muuntamista tuuliturbiineilla sähköksi. Se on uusiutuvaa energiaa ja pohjimmiltaan peräisin auringon säteilyenergiasta. Käynnistyäkseen voimala tarvitsee vähintään 3 m/s tuulennopeutta. Parhaita paikkoja tuulivoimaloille ovat merten rannikot, merialueet, aukeat mereen rajoittuvat pellot, tai suurten mäkien tai vuorten rinteet, joilla tuulen keskinopeus on 5,5-7,5 m/s. Yksittäisten voimaloiden tehot ovat merellä vähintään kaksinkertaiset verrattuna nyt maa-alueille asennettaviin. Merivoimalatekniikka menee nopeasti eteenpäin, jolloin tehot ja voimaloiden koot kasvavat.

Tuulisähkö on noussut merkittäväksi tekijäksi sähkömarkkinoilla. Tuulivoiman teknologinen kehitys on ollut viime vuosina voimakasta, ja Suomeen rakennetaan tällä hetkellä markkinaehtoisesti huomattavia määriä maatuulivoimaa. Merituulivoiman rakentaminen markkinaehtoisesti ei ole ollut toistaiseksi Suomessa kannattavaa, mutta kannattavuuden odotetaan parantuvan lähivuosina muun muassa teknologiakehityksen ansiosta. Tuulisähköllä voidaan valmistaa vetyä, jolloin energia on varastoitavissa. Yhdistetty vetytuotanto lisää tulevaisuudessa merituulipuiston kannattavuutta, koska tarvitsemme tasaisempaa energiantuotantoa. Merituulivoiman toteutukseen liittyviä haasteita ovat muun muassa vaativat jääolosuhteet sekä merelle rakentamisen korkeammat investointikustannukset.

Vaikka merituulivoimaloita on Suomessa toistaiseksi suunnitteilla vähän verrattuna maalle sijoitettuihin tuulipuistoihin, on merialueilla nykyistä suuremmat mahdollisuudet tuulivoiman tuotantoon tulevaisuudessa. Tuuliolosuhteet ovat merellä tasaisemmat/paremmat ja offshore-ratkaisu mahdollistaa suuren mittakaavan tuulipuistojen rakentamisen. Markkinahinta vaihtelee tuulisuuden mukaan. Merellä tuulee hieman eri aikaan ja useammin kuin maalla. Toimijoiden kiinnostus Suomen merialueita kohtaan on siksi kasvanut. Suurin osa merialueita koskevista tuulivoiman rakennushankkeista on toistaiseksi suunniteltu matalille rannikkovesille mutta tuulivoiman hyödyntämistä myös kauempana rannikosta valtion vesialueiden ohella myös Suomen talousvyöhykkeelle suunnitellaan.

Uusia tuulivoimahankkeita tarvitaan Suomen ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiiliegatiivinen pian sen jälkeen, ja tuulivoiman ja muun uusiutuvan energian rooli energialähteenä on siksi kasvamassa merkittävästi. Tuulivoiman varsinainen tuulivoimalan toiminta on polttoainevapaata eikä siitä synny päästöjä. Suurin osa tuulivoimalan osista voidaan uusiokäyttää. Puhdasta sähköä teollisuuden ja koko yhteiskunnan tarpeisiin tarvitaan runsaasti tulevina vuosikymmeninä. Myös Euroopan unioni on asettanut kunnianhimoisia tavoitteita jäsenmaiden merituulivoimakapasiteetin kehitykselle.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 8.12.2021 esitystä huutokaupamalliksi, jota on tarkoitus soveltaa Metsähallituksen hallinnassa olevien yleisten valtion vesialueiden vuokraamisessa yrityksille merituulivoiman hankekehitykseen ja -rakentamiseen. Esityksellä pyritään vauhdittamaan merituulivoiman markkinaehtoista kehitystä. Huutokaupamalli ei koske Ahvenanmaan maakuntaa, eikä aluevesien ulkopuolelle sijoittuvia merituulivoimahankkeita Suomen talousvyöhykkeellä. Ensimmäinen huutokaupamalliin sovellettava valtion vesialue sijaitsee Korsnäsän edustalla ja uusia alueita on tulossa huutokauppaan.

7.2 Tutkimustoiminta ja -alueet

Valtioneuvoston päätös koskee hakemustietojen mukaista, taloudelliseen hyödyntämiseen liittyvää ja sitä edeltävää tutkimustoimintaa Suomen talousvyöhykkeellä ja yksinomaan sitä. Hakemuksien kohteena olevien tutkimusten tarkoituksena on löytää teknisesti, taloudellisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti parhaimmat ratkaisut uusien merituulivoimapuistojen sijoittamiseksi.

Tutkimusalueet Suomen talousvyöhykkeellä koordinaatteineen ilmenevät liitteenä 2 olevasta kartasta. Tutkimusten avulla saadaan myöhemmän hankesuunnittelun ja YVA-menettelyn kannalta tarkempaa merellistä tutkimustietoa hankealueiden lopulliseksi määrittämiseksi.

Suomen merialuesuunnitelma 2030 on hyväksytty 15.12.2020. Sillä Suomen merialueelle on laadittu ensimmäistä kertaa merialuesuunnitelma maakuntaliittojen sekä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa laajassa yhteistyöprosessissa. Merialuesuunnitelmat tehdään jokaisessa merellisessä EU-maassa. Merialuesuunnittelu perustuu EU:n merialuesuunnitteludirektiiviin (2014/89/EU). Suomessa siitä säännellään maankäyttö- ja rakennuslaissa (482/2016).

Merialuesuunnitelma on sekä aluevedet että talousvyöhykkeen sisältävä kartallinen esitys, jossa tunnistetaan yleispiirteisesti esimerkiksi merkittäviä ja potentiaalisia vedenalaisten luonto- ja kulttuuriarvojen, energiantuotannon, kalastuksen, vesiviljelyn, merenkulun ja matkailun alueita. Tavoitteena on sovittaa yhteen eri toimialojen tarpeita ja näin edesauttaa merellisten elinkeinojen harjoittamista ja meriympäristön tilaa. Merialuesuunnitelmalla ei ole suoria oikeusvaikutuksia ja se on yleispiirteisenä suuntaa-antava. Merialuesuunnitelmaa laadittaessa ei osattu täysin ennakoida merituulivoiman kiinnostuksen nopea kasvu myös talousvyöhykkeellä.

Merialuesuunnitelmassa merituulivoimalle potentiaalisia alueita osoitettaessa on huomioitu muun muassa merenkulun alueet, syvyys, Natura 2000 -alueet ja muut luontoarvot, maisema-arvot sekä maanpuolustuksen tarpeet. Laajat tutkimusalueet ovat potentiaalisia alueita energiantuotannolle muun muassa, koska ne on osittain merkitty Suomen Merialuesuunnitelmaan 2030. Tutkimusalueilla ei sijaitse Natura 2000 suojealueita eikä FINIBA-lintualueita mutta kyllä merenkulun liikennealueita.

Hakijan tarkoituksena on tehdä alukselta ja merenpohjassa suoritettavia, tutkimushankkeiden yhteydessä normaaleja geofysikaalisia ja geoteknisiä tutkimuksia ja selvittää tutkimusalueiden merenpohjan syvyys-suhteita sekä pohjan ja sen alapuolisten kerrosten rakennetta. Ennakkotiedot pohjan olosuhteista ovat vajavaisia, kun mennään kauemmaksi rannikolta.

Tutkimusten vaikutukset meriympäristöön jäävät hyvin paikallisiksi ja vähäisiksi. Hakija on ollut ennen hakemuksen vireille saattamista ja sen vireillä ollessa yhteydessä eri toimivaltaisiin viranomaisiin. Tähän liittyen tutkimusalueiden ja tutkimusten suunnittelussa on otettu huomioon meriliikenteen, sotilaallisen puolustuksen, aluevalvonnan ja rajaturvallisuuden, kalastuksen sekä muun merialueen käytön ja suunnittelun tekijöitä ennen varsinaista kansallista ja kansainvälistä YVA-menettelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriön saamissa lausunnoissa hakijan hakemuksiin ei ole vastustettu hakijan tutkimusten suorittamista ilmoitetuilla merialueilla.

7.3 Ehdollisuus

Saatujen lausuntojen ja muiden edellä mainittujen seikkojen perusteella ei voida katsoa olevan estettä myöntää haettua valtioneuvoston suostumusta ehdollisena siten, että se on voimassa pyydetysti 30.10.2024 asti (tutkimusalue Tuulia) ja 30.10.2027 asti (tutkimusalue Wellamo) tutkimuslupan antamispäivästä lukien.

Valtioneuvostolla on laaja harkintavalta Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 luvun hyödyntämisoikeuden osalta. Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin (tutkimuslupa) Valtioneuvoston kanta tutkimuslupaansa tässä vaiheessa ei vielä ota kantaa tai anna hakijalle etusijaa mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan tai alueen muuhun hyödyntämiseen. Valtioneuvoston suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisillä tutkimusalueilla ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimuslupan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin tai mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan kyseisille tutkimusalueille.

Ei ole myöskään olemassa tekijöitä, jotka estäisivät valtioneuvostoa myöntämästä kahta erillistä, ajallisesti rajattua tutkimuslupaa samalle talousvyöhykkeen alueelle. Koska samalla merialueella voi olla vain yhden yhtiön tuulivoimapuisto, päätös lopullisesta merituulivoimapuiston toteuttamisesta ja toteuttajatahosta esimerkiksi Tuulia ja Wellamo tutkimusalueiden osalta tehdään myöhemmin talousvyöhykeluvituksen prosessissa. Tutkimuslupa ei estä valtioneuvostoa käyttämästä laajaa harkintavaltaa ja myöntämästä Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 luvun muuta oikeutta samalle talousvyöhykkeen alueelle vielä tämän tutkimusluvan voimassaollessa.

Valtioneuvosto korostaa, että Itämeren (Selkämeri) herkkyys ja haavoittuvuus, talousvyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen asema, meri- ja ympäristöturvallisuuden asettamat vaatimukset, maanpuolustuksen, aluevalvonnan, rajaturvallisuuden, merenkulun, meriteollisuuden, muun energiantuotannon, kaivannaistoiminnan, matkailun, kalastuksen ja virkistystoiminnan tarpeet ja toimintaedellytykset, sekä jo olemassa olevat muut hankkeet oikeuksineen ja muu merialueen käyttö on otettava kaikessa taloudellisen hyödyntämisen hankkeen toteutukseen tähtäävässä suunnittelussa ja tutkimustoiminnassa huomioon. Esimerkiksi riittävä liikennöintikaistan leveys varmistaa merenkulun turvallisuuden sekä sujuvan liikennöinnin niillä ympärivuotisesti. Luvan saajan on myös noudatettava yleistä varovaisuusperiaatetta toimitessaan vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi.

Luvan saajan on tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä jatkosuunnittelussa otettava huomioon, että mahdollinen tuleva rakentamishanke tulee toteuttaa siten, että se ei estä mahdollisia myöhempiä Suomen talousvyöhykkeen tai sen välittömässä läheisyydessä olevan valtion vesialueen taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeita. Samalla tulee pyrkiä löytämään sellainen suunnitellulle hankkeelleen sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että mahdollinen myöhempi Suomen talousvyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuu (mm. hankealueen koon/peittävyiden minimointi).

Tutkittavien alueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon teknisen ja taloudellisen toteuttamisen vaatimusten lisäksi myös ympäristönäkökohdat, erityisesti meriympäristön ja merenalaisen luonnon monimuotoisuus ja suojeluarvot sekä merialueen kestävä kehittäminen. Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, Tuulia ja Wellamo merituulivoimapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös mahdollisten erillisten, mutta lähekkäin sijoittuvien merituulivoimahankkeiden yhteis- ja keskinäisvaikutukset.

Luvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa, kuitenkin viimeistään 14 päivää ennen tutkimusalueen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle, otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen. Luvan nojalla syntynyt tutkimus- ja havaintoaineisto on tarkoituksenmukaista saattaa muidenkin viranomaisten tietoon. Tutkimus- ja hanketiedot voivat sisältää myös julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa.

7.4 Välitön täytäntöönpano

Hakija on pyytänyt, että tutkimuslupaa koskeva päätös määrätään välittömästi täytäntöön pantavaksi.

Arvio siitä, voidaanko hakijan esittämään vaatimukseen välittömästi täytäntöönpanosta myöntyä, ratkeaa arvioinnissa, jossa punnitaan yleisen edun vaatimia seikkoja kolmansien osapuolten oikeuksien menetyksiin tai vaarantumiseen. Merkittävää on, että päätöksen lainvoimaisuus täytäntöönpanon edellytyksenä on pääsääntö, ja tästä poikkeaminen edellyttää erityisiä perusteita. Keskeistä asiassa on arvioida yleistä etua suhteessa yksityiseen etuun. Ottaen huomioon välittömän täytäntöönpanon koskeva lainsäädäntö, sitä koskeva lainvalmisteluaineisto sekä oikeuskirjallisuus, on olennaista ratkaista, onko olemassa sellaisia seikkoja, joiden valossa täytäntöönpanoa ei voitaisi yleisen edun vuoksi lykätä.

Hakija on hakenut täytäntöönpanomääräystä, koska sillä on hakijalle tosiasiallista merkitystä hankkeessa. Kilpailutuksella hankittavalla, ulkopuolisella erikoiskalustolla tehtävät tutkimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulisi suorittaa mahdollisimman nopeasti kilpailutuksen jälkeen, jotta muun muassa tutkimusalue voidaan pitää varattuna. Ensimmäinen tutkimuskausi on ehdotettu alkavaksi vuoden 2023 puolella heti jääolosuhteiden sen salliessa. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kantoja, joiden mukaan kysymys voi olla esimerkiksi luvan myöntämisestä johonkin toimenpiteeseen, jonka tulee tapahtua määrättyä aikana.

Hakija vastaa aina ensisijaisesti taloudellisen hyödyntämisen hankkeen aikataulullisista ja taloudellisista riskeistä, jaksotuksesta sekä siitä, mille merialueen osalle (talousvyöhyke vai valtion aluevedet) tai minkä valtion alueelle hanketta suunnitellaan. Merituulivoimapuistoille potentiaalisia alueita on niiden luonteen ja laajuuden vuoksi rajattu määrä. Myös valtion vesialueiden käyttöpolitiikka vaikuttaa tähän suunnitteluun.

EU:n komission arvion mukaan EU:n ilmastotavoitteiden saavuttaminen tulee edellyttämään huomattavia ja mittavia investointeja koko EU:n alueella. Energiamurros ja puhdas siirtymä edellyttävät suuria panostuksia. Suuren mittakaavan investoinneista myös kilpaillaan kansainvälisesti eri valtioiden kesken. Vihreän siirtymän investointijuna voi ajaa Suomen ohikin. Suomen on oltava tässä houkutteleva, kiinnostava ja ennakoitava, Euroopan paras investointiympäristö. Suomen ilmasto- ja energiastrategia painottaa muun muassa päästötöntä energiaa, merituulivoiman edistämistä ja teollisia investointeja. Sääntelyn sekä luvitus- ja muutoksenhakumenettelyjen tulee tukea eikä jarruttaa kustannustehokkaita, päästöjä vähentäviä investointeja. Luvituksen sujuvoittaminen on ilmainen tapa saada yksityisiä investointeja ja työpaikkoja tukemaan vihreää siirtymää ja uusteollistamista.

Suomen talousvyöhykkeellä ei ole olemassa yksityisiä omistusoikeuksia tai voimassa muita sellaisia oikeuksia, jotka estäisivät valtioneuvoston suostumuksen välittömän täytäntöönpanon. Työ- ja elinkeinoministeriön saamissa lausunnoissa hakijan hake-
muksiin ei ole vastustettu tutkimuslupapäätöksen välitöntä täytäntöönpanoa. Lisäksi ei ole olemassa tekijöitä, jotka estäisivät valtioneuvostoa myöntämästä kahta erillistä,

ajallisesti rajattua tutkimuslupaoikeutta samalle talousvyöhykkeen alueelle ja samankaltaiselle tutkimuskaudelle.

Alukselta ja merenpohjassa suoritettavat tutkimukset aiheuttavat hetkellisiä, paikallisia ja vähäisiä vaikutuksia. Tutkimustuloksia voidaan käyttää yleisemminkin hyödyksi ja tietoja voidaan hyödyntää vedenalaisen rakentamisen suunnittelussa sekä muissakin yhteyksissä.

Tutkimusluvassa kysymys on varsinaista rakentamislupaa edeltävästä toimenpidevaiheesta. Talousvyöhykkeen taloudellisen hyödyntämisen hanke tarvitsee toteutuakseen tutkimusluvan lisäksi myös sekä valtioneuvoston yleisistunnon suostumuksen että vesilain mukaisen yksityiskohtaisemman toimivaltaisen aluehallintoviraston vesitalousluvan. Myös YVA-menettely on oltava läpikäytynä. Päätöksen välittömällä täytäntöönpanolla ei talousvyöhykkeen tutkimusluvan tapauksessa ole negatiivista vaikutusta kenenkään oikeuksiin. Hankkeen kokonaistoteutumiseen välittömän täytäntöönpanon ehdolla tuskin on olennaisia vaikutuksia mutta sillä on merkitystä hakijalle.

Välittömän täytäntöönpanon ehtoa on jo aiemmin käytetty perustellusti taloudellisen hyödyntämisen hankkeita koskevissa valtioneuvoston tutkimus- ja rakentamisluvissa. Niiden nojalla suoritettut tutkimukset eivät ole aiheuttaneet välittömän täytäntöönpanon arvioinnin kannalta olennaisia häiriöitä talousvyöhykkeen ympäristölle eivätkä talousvyöhykkeellä tapahtuvalle kalastukselle, meriliikenteelle tai muulle toiminnalle.

Edellä todetun perusteella tutkimuslupaa koskevan päätöksen välittömälle täytäntöönpanolle ei voida katsoa olevan estettä.

8 Sovelletut lainkohdat

YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 49–50/1996)

Yleissopimus kansainvälisistä säännöistä yhteen törmäämisen ehkäisemiseksi merellä (SopS 30/1977)

Aluevalvontalaki (755/2000)

Alusliikennepalvelulaki (623/2005)

Hallintolaki (434/2003)

Laki eräiden vedenalaisten johtojen suojelemisesta (145/1965)

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)

Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004)

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Merilaki (647/1994)

Muinaismuistolaki (295/1963)

Vahingonkorvauslaki (412/1974)

Vesilaki (587/2011)

Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004)

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003)

9 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti. Päätös on pantavissa välittömästi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Tuula Haatainen
Työministeri

Kari Klemm
Hallitusneuvos

Liitteet	Kartta Valitusosoitus
----------	--------------------------